

เทคนิคและอุปกรณ์ช่วยการเรียนรู้การสอนทักษะการฟัง

ผ.ศ. นิภาพร รัตนพุกษ์

ในกระบวนการทักษะต่าง ๆ ที่ผู้เรียนจะต้องฝึกหัดเพื่อให้มีความสามารถและความเชี่ยวชาญในการใช้ภาษานั้น เป็นที่ยอมรับกันว่าทักษะในด้านการฟังเป็นทักษะที่มีความสำคัญเป็นอันดับแรก จะสังเกตได้ว่าเด็ก ๆ เริ่มต้นเรียนภาษาจากการฟังคนอื่น ๆ จากนั้นเขาจึงพูดอ่านและเขียนตามลำดับ ความสำคัญของการฟังนั้นมีอยู่มากจนกระทั่งหากมีความผิดปกติทางสรีระของระบบการฟังแล้วก็จะมีผลกระทบต่อขั้นตอนความก้าวหน้าในการฝึกฝนทักษะในทุก ๆ ด้านของภาษาด้วย (Brown 1954) ผู้ที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศย่อมต้องอาศัยการฝึกฝนการฟังเป็นสำคัญ และนำตัวอย่างที่เขาได้จากการฟังมาฝึกพูดหรืออ่านต่อไป สำหรับการเขียนนั้นจริงอยู่หากเป็นเพียงการลอกตัว A ถึงตัว Z หรือแม้แต่ลอกคำ วลี และประโยคจากสิ่งตีพิมพ์ เราอาจทำได้โดยไม่ต้องฟังทักษะการฟัง เพียงแต่ดูแล้วเขียนตามเท่านั้น แต่ในความเป็นจริงแล้วสิ่งที่ผู้เรียนภาษาจะฝึกเขียนจะต้องเป็นถ้อยคำที่มีระบบระเบียบในการเรียบเรียงและขณะเดียวกันก็ต้องสื่อความหมายตามความประสงค์ของผู้เรียนด้วย การที่จะสามารถทำเช่นนั้นได้ก็จำเป็นต้องจดจำตัวอย่างและเรียนรู้จากการฟังข้อความในรูปประโยคต่าง ๆ

Carrol เป็นคนหนึ่งที่เห็นความสำคัญของการฟังในการเรียนภาษามากโดยได้กล่าวไว้ในบทความชื่อ “Research on Teaching Foreign Languages” ซึ่งลงพิมพ์ใน Handbook of Research on Teaching ฉบับเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1960 ว่า “สิ่งที่พึงระลึกไว้เป็นหัวใจในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศที่สำคัญมีอยู่ 4 ประการ และประการที่สำคัญเป็นอันดับแรก คือ จะต้องให้ผู้เรียนได้รับรู้และเรียนรู้โดยการฟังสิ่งที่เรียนนั้นก่อนที่จะฝึกทักษะอย่างอื่น

คำขวัญที่ว่า “ฟัง พูด อ่าน เขียน” เป็นที่ยอมรับแม้แต่ในที่ประชุมสัมมนาของ UNESCO ในกรุงซีลอนเมื่อปี ค.ศ. 1953 ซึ่งมีผู้แทนจากประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศจำนวน 14 ประเทศเข้าร่วมประชุมด้วย

ประติษฐ์กรรมที่ช่วยให้มีการเรียนรู้ภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับทักษะการฟังและการออกเสียงคือ อุปกรณ์ต่าง ๆ ในห้องปฏิบัติการทางภาษา ซึ่งแบ่งออกเป็นสองประเภทคือ

1. software
2. hardware

ตัวอย่างกลุ่มอุปกรณ์ที่เรียกว่า software ได้แก่แผ่นเทปที่บันทึกบทเรียนไว้ และม้วนเทปสำหรับผู้เรียนออกเสียงตนเอง ส่วนกลุ่มที่เรียกว่า hardware เป็นอุปกรณ์ไฟฟ้าที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้ยินเสียงจากเทปหรือสามารถบันทึกเสียงของตนเองลงบนเทป ถึงแม้ว่าสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้โดยตรง คือ เนื้อหาที่อยู่ในเทปบทเรียนจะมีบทบาทโดยตรงต่อการเรียนการสอน แต่ประสิทธิภาพของอุปกรณ์เครื่องเสียงในห้องปฏิบัติการทางภาษาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก เรื่องของอุปกรณ์ส่วนที่เป็น hardware ไม่ใช่เรื่องที่ผู้บริหารจำเป็นต้องเข้าใจในรายละเอียด แต่ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับห้องปฏิบัติการทางภาษาที่จำเป็นอย่างหนึ่ง คือ การคะเนจำนวนเครื่องเทปที่ต้องจัดหาไว้ในสถาบันการศึกษาของตน เกี่ยวกับเรื่องนี้ Stack (1971) ได้แสดงวิธีคำนวณโดยใช้สูตร

$$\frac{\text{จำนวนผู้เรียน} \times \text{จำนวนชั่วโมงที่ผู้เรียนแต่ละคนต้องเรียนใน 1 สัปดาห์}}{\text{จำนวน ช.ม. ที่ตั้งใจจะใช้ห้องต่อวัน} \times \text{จำนวนวันที่จะใช้ห้องต่อสัปดาห์}}$$

ตัวอย่างเช่น เมื่อมีผู้เรียน 800 คน เรียนสัปดาห์ละ 2 ช.ม. ตั้งใจจะใช้ห้องปฏิบัติการสัปดาห์ละ 6 วัน วันละ 8 ชั่วโมง

$$\begin{aligned} \text{วิธีคำนวณ} &= \frac{800 \times 2}{8 \times 6} \\ &= 33.3 \end{aligned}$$

จากการคำนวณนี้แสดงว่า ต้องมีจำนวนที่นั่งฟังเทป 34 ที่นั่งเป็นอย่างน้อยจึงจะพอกับปริมาณการใช้และตารางเวลาที่กำหนดไว้ และถ้าจะให้สบายใจควรเพิ่มจำนวนเพื่อขาดไว้อีก 10

เปอร์เซ็นต์ รวมเป็น 38 ที่นั่ง ตัวเลขนี้เป็นตัวเลขที่ผู้บริหารการศึกษาต้องระบุได้เพื่อประกอบการวางแผนงานของสถาบันการศึกษา

อย่างไรก็ดี การคำนวณจำนวนที่นั่งเช่นนี้ยังมีตัวแปรอื่น ๆ ที่ต้องคำนึงถึง เช่น ปัญหาการลงทะเบียนซึ่งอาจมีการซ้ำซ้อนของรายวิชาอื่น ๆ จนทำให้มีผู้เรียนจำนวนหนึ่งจำเป็นต้องเรียนเวลาเดียวกันมากกว่าจำนวนที่นั่งซึ่งได้ประมาณการไว้ หรือข้อจำกัดในด้านปริมาณผู้สอน เจ้าหน้าที่ประจำห้องปฏิบัติการ ตลอดจนงบประมาณในการจัดซื้อเทปและเครื่องเล่นเทป ฯลฯ ผู้บริหารที่จำเป็นต้องตัดสินใจเรื่องนี้อย่างระมัดระวังเพื่อขาดไว้ตามสมควร ขณะเดียวกันถ้าจะเผื่อจำนวนไว้มากเกินไปก็จะเป็นการสิ้นเปลืองมากเพราะวัสดุอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการทางภาษา ทั้งที่เป็น hardware และ software รวมทั้งตัวห้องปฏิบัติการกับเครื่องปรับอากาศ ล้วนแต่มีราคาสูงมากทั้งสิ้น

สำหรับผู้สอนควรจะได้ทำความคุ้นเคยกับอุปกรณ์ต่าง ๆ ในห้องปฏิบัติการทางภาษา แต่ละห้องที่ตนเองต้องเข้าสอน ทั้งนี้อาจขอคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ประจำห้องปฏิบัติการ เพื่อความสะดวกในการควบคุมการเรียนการสอนในห้องปฏิบัติการ ผู้สอนน่าจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. สวิตช์ไฟใหญ่ที่จะเปิดให้เครื่องทั้งหมดทำงาน
2. วิธีใส่แผ่นเทปทั้งของโต๊ะผู้ควบคุม และโต๊ะของผู้เรียน
3. การบังคับปุ่มเพื่อฟังเทป หยุดเทปชั่วคราว หยุดเทป ถอยเทปกลับ เร่งเทปให้หมุนเร็วขึ้น
4. ปุ่มปรับระดับความดังค่อยของเสียง และปุ่มปรับความทึบแหลมของเสียง
5. ที่ปรับความเร็วของเทป
6. ตัวเลขบอกระยะของเทปที่หมุนไปแล้ว และปุ่มกดตั้งเลขใหม่
7. วิธีการอัดเทป
8. การใช้หูฟังรวมทั้งการปรับระยะกว้างของหูฟังเพื่อให้พอดีกับขนาดศีรษะ
9. การบังคับปุ่มปรับให้ผู้เรียนแต่ละคนเลือกฟังเทปของตนเอง หรือฟังจากเทปที่ผู้สอนเปิดให้
10. ปุ่มสัญญาณที่ผู้เรียนใช้กดเพื่อขอคำแนะนำจากผู้สอน

11. การบังคับปุ่มคีย์ฟังก์ชันความก้าวหน้าในการเรียน ซึ่งอาจจะใช้เพื่อช่วยแก้ไขวิธีเรียนที่ผิด การออกเสียงที่ผิด หรือเพื่อประเมินผลการเรียน และแม้กระทั่งการตรวจสอบว่าผู้เรียนกำลังเรียนตามที่ควรจะเป็นหรือไม่

12. การใช้งานของเครื่องตามข้อ 11 นี้ จะมีผลเต็มที่ต่อเมื่อผู้สอนรู้จักใช้ปุ่มบังคับเครื่องติดต่อกับนิสิตเป็นรายบุคคลด้วย

นอกจากนี้ ห้องปฏิบัติการแต่ละห้องยังอาจมีข้อจำกัดพิเศษที่ผู้สอนควรทราบเพื่อที่ตนเองจะได้มีความสามารถในการใช้ห้องปฏิบัติการทางภาษา ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

นอกจากการเตรียมอุปกรณ์ทั้งที่เป็น software และ hardware ไว้เป็นอย่างดีและให้ผู้สอนสามารถใช้อุปกรณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ยังจำเป็นจะต้องพิจารณาเกี่ยวกับวิธีการเรียนการสอนเพื่อให้อุปกรณ์ต่าง ๆ ซึ่งเตรียมไว้อำนวยความสะดวกให้ได้อย่างเต็มที่

สำหรับบุคลากรมหาวิทยาลัยเท่าที่เป็นอยู่ในรายวิชา 092-101 Foundation English I ภาคต้นปีการศึกษา 2524 และ 092-102 Foundation English II ภาคปลายปีการศึกษา 2524 หรือในวิชา Oral Communication I และ Oral Communication II ในปีการศึกษา 2524 software ที่ใช้ในการฝึกทักษะการฟังคือหนังสือแบบฝึกหัดซึ่งมีเฉลยแบบฝึกหัดอยู่ท้ายเล่มกับมีเทปประกอบบทเรียน วิธีเรียนการฟังซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในรายวิชาเหล่านี้ คือการเรียนด้วยตนเองในห้องปฏิบัติการ นิสิตแต่ละคนจะเปิดเทปไปต่างคนต่างฟังเทปนั้น ขณะเดียวกันก็ทำแบบฝึกหัดไปด้วย โดยปกติในหนึ่งชั่วโมง นิสิตจะฟังบทเรียนได้ 1 บท และตรวจแบบฝึกหัดที่ทำเสร็จแล้วในตอนท้ายชั่วโมง เมื่อเรียนไปครบ 4 บท นิสิตแต่ละคนจะสอบ Unit Test หนึ่งครั้ง ผลการสอบครั้งนี้ใช้วัดว่าผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาใน 4 บทที่ผ่านมาแล้วมากพอกี่จะผ่านไปสู่วิชาเรียนบทต่อไปได้หรือไม่ ถ้าสอบ Unit Test ได้ไม่ถึง 75 % ผู้เรียนต้องเรียนบทเรียนซ่อมเสริมก่อนที่จะเรียนบทต่อไป ถ้าสอบ Unit Test ได้ตั้งแต่ 75 % ขึ้นไปผู้เรียนจะได้เรียนต่ออีก 4 บทเรียน หลังจากนั้นจึงสอบ Unit Test ครั้งที่สองโดยมีเกณฑ์ผ่าน 75 % อีกเช่นกัน เมื่อผู้เรียนเรียนครบทั้ง 8 บท และสอบผ่าน Unit Test ทั้งสองตามลำดับแล้ว จึงจะมีสิทธิเข้าสอบสัมฤทธิ์ผลในการฟังได้

เท่าที่สังเกตจากการสอนทักษะการฟังด้วยวิธีนี้ตลอด 3 ปีการศึกษาที่ผ่านมา ผู้เขียนแบ่งนิสิตได้เป็น 3 ประเภทโดยใช้เกณฑ์ลักษณะการเรียนการฟัง พวกแรกเป็นพวกที่มีพื้นฐาน

การฟังภาษาอังกฤษดีมาก สามารถฟังบทเรียนด้านการฟังได้เข้าใจเกิน 90 % จึงสามารถฟังจบอย่างรวดเร็วและสอบผ่านไปได้ด้วยผลสัมฤทธิ์สูง จัดว่าเป็นพวกที่ไม่มีปัญหาในด้านการฟังแต่ถือได้ว่าเป็นการเสียเงินลงทะเลเบียนและเสียเวลาเข้าชั้นเรียนเพียงเพื่อได้เกรด A โดยไม่ได้เพิ่มพูนความสามารถในการฟังเท่าที่ควรเนื่องจากต้องเรียนสิ่งที่มีความรู้อยู่แล้ว

พวกที่สองเป็นพวกที่มีพื้นฐานการฟังภาษาอังกฤษในระดับปานกลาง กล่าวคือ ฟังรู้เรื่องบ้างไม่รู้เรื่องบ้าง พวกนี้จะฟังเทปบทเรียนมากกว่า 1 ครั้ง พยายามตอบเท่าที่จะตอบได้ ถ้าเป็นคนที่มีความพยายามสูงจะฟังมากกว่าหนึ่งเทียว และพยายามตอบจนกว่าจะหมดเวลาจึงตรวจแบบฝึกหัดจากเฉลยท้ายบท

พวกที่สามเป็นพวกที่มีพื้นฐานการฟังภาษาอังกฤษในระดับต่ำ ฟังบทเรียนแล้วเข้าใจเนื้อหาได้เพียงเล็กน้อย ส่วนใหญ่พวกนี้จะไม่พยายามฟังเพราะเกินความสามารถที่จะเข้าใจเองได้ และมักหาทางออกโดยการลอกเฉลยลงในแบบฝึกหัดเพื่อส่งผู้สอน

ในฐานะผู้สอนถึงแม้ว่าจะมีปัญหากที่แก้ไข ได้ยากอันเนื่องมาจากชั่วโมงเรียนจำกัดและอุปกรณ์ที่ไม่สมบูรณ์และพอเพียงกับความต้องการนัก ก็จำเป็นต้องใช้วัสดุอุปกรณ์และเวลาเท่าที่มีอยู่ให้ได้ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนสูงสุดเท่าที่จะทำได้

การช่วยเหลือนิสิตพวกแรกน่าจะเป็นการช่วยแยกพวกเขาออกไปอยู่รวมกันเป็นกลุ่มเดี่ยว และจัดบทเรียนการฟังในระดับสูงกว่าให้ เพื่อเป็นการยกระดับความสามารถเพิ่มไปจากระดับที่พวกเขา มีความสามารถอยู่แล้ว สำหรับพวกที่สองและโดยเฉพาะพวกที่สามจำเป็นต้องมีการช่วยเหลือด้วยการจัดเทคนิคการสอนและการใช้อุปกรณ์ช่วยสอนเท่าที่จะทำได้ภายในขีดจำกัดที่บังคับอยู่ ตั้งวิธีการที่จะเสนอต่อไป

ก่อนอื่นต้องทำความเข้าใจว่า ในการเรียนการสอนด้านการฟังนั้น เทปบทเรียนไม่ใช่เป็นอุปกรณ์ช่วยสอนเท่านั้นแต่เป็นตัวอุปกรณ์หลักในการเรียนเลยทีเดียว เมื่อผู้สอนตั้งใจว่าจะช่วยนิสิต ผู้สอนจึงต้องมีเทปอื่นมาเป็นเครื่องช่วยอีกด้วย เท่าที่เป็นอยู่มีเทปบทเรียนซ่อมเสริมอยู่แล้ว แต่ส่วนใหญ่เนื้อหาและแบบฝึกหัดของเทปบทเรียนซ่อมเสริมง่ายกว่าบทเรียนและแบบสอบผลสัมฤทธิ์มาก การปรับปรุงบทเรียนซ่อมเสริมควรจะมีทั้งในด้านการรื้อฟื้นสิ่งที่นิสิตน่าจะได้เรียนรู้อยู่แล้วแต่อาจลืมไปหรือสิ่งที่นิสิตไม่เคยเรียนรู้และในด้านการสร้างเสริมความรู้ระดับเดียวกับระดับบทเรียนของตัวรายวิชานั้นเอง เช่น ในเรื่อง stress ก็ควรจะเริ่มตั้งแต่ในระดับคำมาสุ่วดี แล้วจึง

มาสู่ระดับประโยค ทั้งนี้ในแต่ละชั้นตอนจะต้องคำนึงถึงทั้งคุณภาพและปริมาณ กล่าวคือ ไม่ว่าจะคำอธิบายจะเป็นภาษาไทยปนภาษาอังกฤษหรือภาษาอังกฤษล้วน ๆ ก็ต้องเริ่มจากง่ายไปจนถึงระดับยากพอ ๆ กับระดับบทเรียนของรายวิชา ตัวแบบฝึกหัดเอง นอกจากจะเริ่มจากง่ายไปสู่ยากแล้วยังต้องมีปริมาณมากพอที่จะแน่ใจว่านิสิต (โดยเฉพาะนิสิตพวกที่ตาม) จะได้ฝึกทักษะมากพอจนเกิดการเรียนรู้ปัญหาที่จะเกิดตามมา คือ การขาดแคลนชั่วโมงเรียนและค่าใช้จ่ายสำหรับอุปกรณ์ (ม้วนเทป) สิ่งนี้อาจทำได้ คือ อัดบทเรียนซ่อมเสริมไว้ใน master tape เมื่อนิสิตคนใดถูกระบุว่าต้องเรียนบทเรียนซ่อมเสริมเขาก็ต้องมาติดต่อขออัดเทปบทเรียนตามที่คุณสอนสั่งเป็นลายลักษณ์อักษร นิสิตจะต้องเป็นผู้นำเทปซึ่งน่าจะเป็นเทปกลับมาด้วยตนเอง เนื่องจากเทปกลับราคาเยอและฟังได้จากอุปกรณ์เครื่องเสียงที่หาได้โดยง่าย ข้อเสนอดังกล่าวมานี้เป็นสิ่งที่ทำได้ในทันที คุณอาจารย์ผู้สอนทักษะการฟังอาจเพียงแต่ร่วมมือกันเขียนบทเรียนซ่อมเสริมและบันทึกเทปบทเรียนนั้นไว้โดยไม่ต้องเปลี่ยนแปลงเทคนิคการสอนเป็นรายบุคคลตามที่เคยปฏิบัติมาแล้ว กับทั้งไม่จำเป็นต้องเพิ่มชั่วโมงเรียนในห้องปฏิบัติการอีกด้วย

อันที่จริงเรื่องวิธีการให้นิสิตฟังเทปบทเรียนเองโดยไม่ต้องเข้าห้องปฏิบัติการนี้ น่าจะนำมาใช้เป็นวิธีการหลักในการเรียนด้านการฟังได้ กล่าวคือ เมื่อนิสิตลงทะเบียนเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐานซึ่งส่วนหนึ่งของรายวิชานี้คือการเรียนด้านการฟัง นิสิตก็ต้องซื้อเทปบทเรียนและหนังสือแบบฝึกหัดการฝึกทักษะการฟังไปด้วย เมื่อนิสิตฟังบทเรียน 4 บทแรกจนเข้าใจภายในเวลา 4 สัปดาห์แล้วก็สามารถขอทดสอบครั้งแรกได้หรืออาจมีการกำหนดการทดสอบครั้งแรกเป็นทางการสำหรับนิสิตทุกคน คะแนนที่ได้มาจะต้องถือเป็นสิ่งสำคัญเพราะจะเป็นเครื่องมือกำหนดแนวทางการเรียนของผู้เรียนแต่ละคน คะแนนผ่านไม่จำเป็นต้องเป็น 75% แต่น่าจะขึ้นอยู่กับความยากง่ายของข้อสอบแต่ละชุด ผู้เรียนที่สอบผ่านเกณฑ์ที่กำหนดจะได้ฟังบทเรียนต่อเพื่อรอการสอบครั้งที่สอง ส่วนผู้ที่ไม่ผ่านต้องซื้อบทเรียนซ่อมเสริมตามที่อาจารย์ผู้ตรวจข้อทดสอบระบุไว้ไปฟังให้เข้าใจ หลังจากนั้น 1-2 สัปดาห์ ผู้ที่ไม่ผ่านการทดสอบครั้งแรกจะต้องมาทดสอบข้อสอบครั้งแรกซึ่งควรจะเป็นคนละฟอร์มกันอีกครั้งหนึ่ง ถ้าสอบผ่านจึงจะให้เรียนบทต่อไปได้ ถ้าไม่สามารถสอบผ่านได้ (ในกรณีที่แน่ใจว่าข้อทดสอบได้มาตรฐานและบทเรียนซ่อมเสริมมีประสิทธิภาพดีแล้ว) ให้นิสิตผู้นั้นถอนรายวิชานั้นไป วิธีการนี้จะได้ผลจริง ๆ ต่อเมื่อสามารถแยกทักษะการฟังออกจากรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐานอื่น ๆ ได้ คือ เป็นรายวิชา Foundation Listening I และ Founda-

tion Listening II โดยมีหน่วยกิตของตนเองแม่เพียง 1 หน่วยกิต หรือ 1/2 หน่วยกิตก็ตาม ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการบริหารรายวิชา และไม่ต้องมีปัญหารื่องการที่นิสิตสอบผ่านเป็นบางทักษะ

วิธีการข้างต้นนี้มีข้อคล้ายคลึงกับวิธีการเดิมที่ใช้อยู่ในปีการศึกษา 2524 และ 2525 คือ ให้นิสิตเรียนด้วยตนเองและเป็นการเรียนด้วยตนเองมากขึ้นเพราะต้องบังคับตนเองให้เรียนเพื่อที่จะสอบผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ อย่างไรก็ตามมีข้อแตกต่างที่สำคัญหลายประการ คือ

1. มีการแยกทักษะการฟังออกมาเป็นรายวิชาหนึ่งต่างหาก
2. การถือคะแนนสอบครั้งแรกและการทดสอบครั้งที่สองของแต่ละรายวิชาเป็นเรื่องสำคัญแทนที่นิสิตที่สอบไม่ผ่านจะเพียงแต่ฟังบทเรียนซ่อมเสริมง่าย ๆ แล้วฟังบทเรียนต่อไป นิสิตก็จะต้องกลับมาสอบให้ผ่านการทดสอบแต่ละครั้งก่อนที่จะได้เสนอชื่อเข้าสอบวัดผลสัมฤทธิ์ประจำรายวิชาต่อไป การที่ต้องถือเรื่องนี้เป็นสำคัญก็เพื่อเป็นมาตรการให้นิสิตได้ฟังบทเรียนจนเกิดการเรียนรู้ ไม่ใช่ชื่อเทปเก็บไว้เฉย ๆ หรือเอาไปฟังเฉพาะส่วนที่เป็นเพลงเพราะ เช่นที่ปรากฏบ่อยครั้งในห้องปฏิบัติการ
3. บทบาทของผู้สอนเปลี่ยนไป กล่าวคือ อาจารย์ผู้สอนจะไม่ต้องบริการแจกและเก็บเทปบทเรียนไม่ต้องตรวจบันทึกการเรียนของนิสิตแต่ละคน ไม่ต้องระวังการเสียหาย หรือสูญหายของวัสดุอุปกรณ์การสอนไม่ต้องประสบปัญหาเครื่องเล่นเทปขัดข้อง รวมทั้งปัญหานิสิตไม่รับผิดชอบการเรียนของตนเอง แต่เฉพาะรายวิชาการฟังเพียงอย่างเดียวอาจารย์จะต้องคุมสอบอย่างจริงจังเพิ่มจาก 1 ครั้งต่อ 1 ภาคการศึกษามาเป็น 3 ครั้งต่อ 1 ภาคการศึกษา (คือการสอบ Unit Test 2 ครั้ง และ Achievement Test 1 ครั้ง)
4. การจัดการวางสอนตารางสอบ ในการจัดการวางสอนทักษะการฟังให้แก่ นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยชั้นปีที่ 1 จำนวนประมาณ 3,000 คน โดยมีข้อจำกัดว่าห้องปฏิบัติการแต่ละห้องจุนิสิตได้ 25-30 คน ทำให้ต้องมีชั่วโมงสำหรับฝึกทักษะการฟังถึงประมาณ 120 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ถ้ามีการจัดการเรียนการสอนในลักษณะข้างต้น ผู้จัดการวางสอนตารางสอบไม่ต้องยุ่งยากในการจัดชั่วโมงเรียนถึง 120 ชม. ต่อสัปดาห์นี้ แต่จะต้องจัดเวลาสอบเพิ่มขึ้นจาก 1 ครั้ง มาเป็นการสอบสำหรับนิสิตทุกคนถึง 3 ครั้ง ปัญหาเรื่องเวลาและสถานที่อาจแก้ได้โดยการสอบเวลาเที่ยงถึงบ่ายโมงซึ่งเป็นเวลาที่นิสิตทุกคนไม่เรียนในรายวิชาต่าง ๆ และเป็นเวลาที่ห้องเรียนทุกห้อง

พร้อมที่จะให้สถาบันภาษาได้ใช้ ทั้งนี้จะต้องมีการแจ้งกำหนดการสอบให้ทางคณะต่าง ๆ ทราบล่วงหน้าตั้งแต่ต้นภาคการศึกษา

5. วัตถุประสงค์การสอน ต้องมีการจัดเทปทเรียนให้นิสิตแต่ละคนที่ลงทะเบียนได้มีไว้ฟังเป็นของตนเองจำนวนประมาณภาคการศึกษาละสองพันถึงสามพันม้วน ซึ่งอาจมีปัญหาในเรื่องการลงทุนอยู่บ้าง แต่ในเมื่อเป็นทุนหมุนเวียน สถาบันภาษาก็จะได้เงินคืนเมื่อจำหน่ายเทปทเรียนให้แก่ นิสิตไปแล้ว และเงินจำนวนนั้นจะกลับเป็นทุนซื้อเทปมาจัดทำทเรียนสำหรับภาคการศึกษาถัดไป ในกรณีที่เกรงว่า นิสิตบางคนจะไม่มีความสามารถซื้อเทปได้ ก็อาจช่วยโดยการจัดเทปประจำห้องสมุดสถาบันภาษาและ/หรือห้องสมุดประจำคณะต่าง ๆ เพื่อให้ นิสิตยืมฟังได้.

โครงการ วิธีเรียนโดยที่ นิสิตลงทะเบียนแล้วซื้อทเรียนและเทปทเรียน ไปเรียนเองนี้ นับเป็นการเรียนการสอนที่ นิสิตต้องช่วยตนเองโดยแท้จริง ในกรณีที่ประสงค์จะให้ความช่วยเหลือแก่นิสิตที่เรียนด้วยตนเองได้โดยยากก็อาจเปลี่ยนแปลงระบบเพียงเล็กน้อย แต่มีงานที่จะต้องทำมากขึ้นและต้องใช้วัสดุที่สูญอุปกรณ์เพิ่มขึ้นอีกมากมายเพื่อการจัดชั้นเรียนเฉพาะ นิสิตที่มีทักษะด้านการฟังต่ำกว่าเกณฑ์

การจัดระดับของ นิสิตจะทำในตอนต้นก่อนเริ่มเรียนซึ่งหมายความว่า จะต้องจัดทำข้อสอบวัดระดับความสามารถด้านการฟังของ นิสิตทุกคนด้วย หรือจะอาศัยผลการทดสอบครั้งที่หนึ่งหลังการเรียนไปแล้ว 4 บทแยกเอาเฉพาะคนที่สอบไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดมาเข้าชั้นพิเศษ ชั้นดังกล่าวนี้ควรมีจำนวน นิสิตไม่เกิน 20 คน ใช้บทเรียนซ่อมเสริมที่ได้มีการเตรียมไว้อย่างมีระบบ ผู้สอนต้องใช้เทคนิคการสอนซึ่งต้องเปลี่ยนแปลงตามลักษณะนิสัยการเรียนรู้และพื้นฐานความสามารถของ นิสิตแต่ละกลุ่ม และมีอุปกรณ์ช่วยการเรียนการสอนที่นอกเหนือไปจากเทปทเรียนและตัวบทเรียนด้วย

ที่กล่าวว่า “ผู้สอนต้องใช้เทคนิคการสอนซึ่งต้องเปลี่ยนแปลงตามลักษณะนิสัยการเรียนรู้และพื้นฐานความสามารถของ นิสิตแต่ละกลุ่ม” นั้น เพราะการที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลจากผู้ที่มีทักษะในการฟังต่ำไปสู่บุคคลที่มีทักษะในการฟังสูงขึ้นนั้น จำเป็นที่จะต้องศึกษาพฤติกรรมเดิมของบุคคลนั้นก่อนผู้สอนจึงต้องเรียนรู้ความสามารถเฉลี่ยของกลุ่มที่ตนเองได้รับมอบหมายให้สอนในแต่ละหัวข้อการสอนแล้วเริ่มต้นสอนจากระดับพื้นฐานความสามารถนั้น ในเรื่องนี้หากจะใช้คะแนนที่วัดได้เป็นเครื่องมือแบ่งกลุ่มโดยให้นิสิตที่ได้คะแนนใกล้เคียงกันอยู่ในกลุ่มเดียวกัน ก็

ช่วยให้บริหารชั้นเรียนได้สะดวกขึ้น ส่วนเรื่องลักษณะนิสัยในการเรียนรู้เป็นเรื่องที่ผู้สอนต้องอาศัยประสบการณ์สังเกตในขณะการสอนว่าวิธีการสอนที่เตรียมไปนั้นเหมาะสมเพียงใด และถ้าจะมีความสามารถเปลี่ยนแปลงวิธีการสอนให้เหมาะสมกับชั้นเรียนในทันทีทันใดที่เห็นปฏิกิริยาในทางลบจากผู้เรียน ได้ก็ยิ่งจะเป็นผลดีแก่การเรียนรู้อีกชั้น

การจัดชั้นเรียนพิเศษที่มีวัตถุประสงค์ช่วยผู้ที่มีทักษะในการฟังคำ จำเป็นต้องมีอุปกรณ์ช่วยการสอนเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ไม่ใช่เป็นการใช้อุปกรณ์เพื่อช่วยการเรียนรู้แต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังเป็นการใช้อุปกรณ์เพื่อช่วยลดความน่าเบื่อของบทเรียนและช่วยเรียกร้องความสนใจของผู้เรียนด้วย

อุปกรณ์ที่ช่วยการเรียนรู้โดยตรง ได้แก่ หนังสือเรียน เทปบทเรียน เครื่องฟังเทป รวมทั้งหูฟัง บทเรียนซ่อมเสริม เทปบทเรียนซ่อมเสริม เป็นต้น ส่วนสิ่งที่ช่วยลดความน่าเบื่อของบทเรียนเท่าที่มีใช้อยู่แล้วได้แก่การแทรกเพลงไพเราะในระหว่างขั้นตอนของบทเรียน ซึ่งถ้าแทรกไว้ตอนละ 1 ช่วงเพลงก็ยิ่งพอทำให้ผ่อนคลายอารมณ์ แต่การบรรจุเพลงทั้งเพลงไว้ในตอนท้ายของบทเมื่อเห็นเนื้อเทปว่างอยู่ จะทำให้เพลงเป็นเครื่องเรียกร้องความสนใจมากเกินไปจนผู้เรียนเบื่อกว่าแล้วซ้ำอีกเฉพาะส่วนที่เป็นบทเพลงนี้ ช่วงเวลาของการเรียนรู้บทเรียนจะลดน้อยลง

อุปกรณ์ช่วยการเรียนรู้ชนิดอื่น ๆ ที่น่าจะนำมาใช้โดยเฉพาะเมื่อบทเรียนการฟังในชั้นพื้นฐาน Foundation I และ Foundation II เพื่อเน้นหนักที่การฟังใจความของข้อความหรือบทสนทนาหรือเรื่องเล่าจากประสบการณ์ ก็คือ อุปกรณ์ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเห็นภาพพจน์ของสถานที่เกิดเหตุและช่วยให้รู้ความหมายของศัพท์อย่างแท้จริง ซึ่งได้แก่การให้ศัพท์และคำแปลในบัตรคำ ภาพวาด ภาพนิ่ง หรือภาพยนตร์ เป็นต้น บางครั้งการให้เฉพาะบัตรคำไม่อาจทำให้นิสิตเข้าใจคำศัพท์หรือเห็นฉากของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นชัดเจนนัก เช่น ในเรื่องเล่าเรื่องแรกของ CIEL Listening Comprehension ชื่อ Lost and Found มีเด็กคนหนึ่งหายไป มีการช่วยค้นหาในที่สุดพบว่า John was in the chicken coop. แม้จะมีการให้ศัพท์ในบทเรียนเองหรือมีการให้บัตรคำว่า coop = เล้าไก่ แต่ผู้เรียนจะได้ภาพพจน์ของคำว่า coop ดีกว่าถ้าเขาเห็นภาพวาด ภาพนิ่ง และจะดีมากถ้าเขามีโอกาสเห็นภาพฉากของเรื่อง Lost and Found ทั้งเรื่องจากภาพยนตร์ที่เกี่ยวข้องกับฟาร์มเลี้ยงไก่ในความหมายของ chicken coop จริง ๆ ไม่ใช่ภาพพจน์ที่เขานึกเอาเองจากบรรยายภาคแบบไทย ๆ อนึ่งการให้ความหมายของคำศัพท์ และการให้ภาพพจน์ของสถานที่เกิดเหตุตามท้องเรื่องสมควรให้ก่อนที่จะได้ฟังข้อความ บทสนทนา หรือเรื่องเล่าจากประสบการณ์

สิ่งหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนเข้าใจข้อความในบทเรียนได้ยาก คือ รูปประโยคยาก ๆ ที่พวกเขาไม่คุ้นเคย การให้ความช่วยเหลือในเรื่องนี้ทำได้โดย ก่อนเริ่มบทเรียนให้เขาเรียนรู้รูปประโยคโดยอาศัยบัตรคำ หรือมีการเขียนประโยคไว้ก่อนบนแผ่นฟิล์มซึ่งจะฉายให้ผู้เรียนเห็นทีละประโยคโดยใช้เครื่องฉายภาพนิ่ง นอกจากนั้น ถ้ารูปประโยคนั้นเป็นวัตถุประสงค์สำคัญของบทเรียนก็น่าจะจัดทำเป็นบทสนทนาและแสดงท่าทางโดยถ่ายทำเป็นภาพยนตร์หรือเทปแม่เหล็กเพื่อฉายให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทั้งรูปประโยคและสภาพการณ์ที่จะต้องใช้รูปประโยคนั้น เช่น ในการสอนประโยคเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่าง มีภาพยนตร์ความยาวประมาณ 10 นาทีของ BBC อยู่ชุดหนึ่งที่สร้างสภาพการให้สัมผัสกับบรรยากาศเดียวกันเรื่องใครดีกว่าใคร และใครทำอะไรได้มากน้อยกว่ากันโดยใช้รูปประโยคที่เป็น Comparative degree ในลักษณะต่าง ๆ กัน

วิธีสอนที่สำคัญในชั้นเรียนพิเศษอาจเป็นการเรียนผสมกัน ระหว่างการเรียนด้วยตนเองและการสอนหน้าชั้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระดับความยากง่ายของบทเรียนกล่าวคือ

บทเรียนง่าย ให้เรียนด้วยตนเองโดยตลอด

บทเรียนปานกลาง ชั้นแรก ผู้สอนแนะนำวัตถุประสงค์ของบทเรียน ศัพท์และรูปประโยคที่สำคัญ ๆ จากนั้นผู้เรียนฟังเทปด้วยตนเอง

บทเรียนยาก ผู้สอนแนะนำวัตถุประสงค์ของบทเรียน ศัพท์ และรูปประโยคต่าง ๆ จากนั้นจะเปิด master tape ให้ฟังไปพร้อมกันทั้งชั้น มีการหยุดเทปเพื่ออธิบายหรือเพื่อซักถามความเข้าใจของนิสิตเป็นตอน ๆ หากมีข้อความใดที่เสียงในเทปพูดเร็วไปหรือมีวิธีพูดที่ผู้เรียนเข้าใจได้ยาก ผู้สอนอาจให้ผู้เรียนฟังข้อความโดยตลอด 2-3 เทียวก่อนเพื่อให้ลองฝึกสองดู จากนั้นจึงเปิดทวนทีละประโยคสลับกับการอ่านของผู้สอนอย่างช้า ๆ เพื่อให้ผู้เรียนรู้ว่าที่ตนเองฟังไม่เข้าใจเป็นคำหรือข้อความอะไร และเพราะอะไรจึงไม่เข้าใจด้วยตนเอง

ข้อสำคัญประการหนึ่งของการเรียนชั้นพิเศษนี้ควรจะใช้เวลาคาบละ 2 ชั่วโมง จึงจะพอที่จะให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง

ในยุคที่วิวัฒนาการทางเครื่องเสียงมีความเจริญก้าวหน้ามากขึ้นในปัจจุบันนี้นิสิตมีโอกาสนำวัสดุและฝึกทักษะการฟัง ได้มากเช่นจากการที่สถานีโทรทัศน์หลายช่องออกอากาศเสียงในฟิล์มของภาพยนตร์ภาษาอังกฤษ หรือการที่มีรายการข่าวหรือรายการเพลงจากบางสถานีที่รับฟัง

ได้เป็นภาษาอังกฤษ เป็นต้น อาจารย์ผู้สอนควรแนะนำให้มนิสิตของตนใช้สื่อเหล่านี้ให้เป็นประโยชน์ด้วย แม้แต่การที่มนิสิตไปชมภาพยนตร์ตามโรงภาพยนตร์ต่าง ๆ อาจารย์ควรแนะนำให้เลือกชมภาพยนตร์ภาษาอังกฤษ ซึ่งไม่มีการพากย์ ผู้ปกครองที่มีฐานะดีพอและมีเครื่องวีดีโอเทปสามารถช่วยบุตรหลานได้ด้วยการเลือกเทปรายการที่จะเป็นประโยชน์ในการเรียนรู้ทักษะการฟังภาษาอังกฤษ สำหรับห้องสมุดสถาบันภาษาหรือห้องสมุดตามคณะต่าง ๆ ถ้าจะมีการสะสมเทปบทเรียนเสริม หรือเทปแม่เหล็กสำหรับฉายภาพเกี่ยวกับบทเรียนเสริม เพื่อให้มนิสิตได้มีโอกาสหยิบยืมไปเสริมความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษก็จะดีไม่น้อย

โดยสรุป มีข้อควรคำนึง 2 ประการเกี่ยวกับการเรียนการสอนทักษะการฟัง คือ ประการแรกสำหรับมนิสิตที่มีทักษะในการฟังภาษาอังกฤษต่ำ ต้องมีบทเรียนซ่อมเสริมซึ่งไม่ยากกว่าบทเรียนจริง แต่เป็นการให้คำอธิบายเพิ่มขึ้น แบบฝึกหัดเพิ่มขึ้นและมีการใช้อุปกรณ์ช่วยการเรียนการสอนตามสมควร อีกประการหนึ่งสถาบันการศึกษาที่มีวัตถุประสงค์ให้เกิดการเรียนรู้ด้านการฟังอย่างจริงจัง นอกจากจะจัดบทเรียนที่ดีและผู้สอนที่มีประสิทธิภาพแล้ว ยังต้องคำนึงถึงการแบ่งกลุ่มมนิสิตตามความสามารถในการฟัง การศึกษาตัวผู้เรียนโดยเฉพาะลักษณะนิสัยในการเรียนรู้ และจัดอุปกรณ์ช่วยการเรียนการสอนทั้งที่เป็นอุปกรณ์ช่วยให้เกิดการเรียนรู้และอุปกรณ์ช่วยลดความน่าเบื่อกับรายการความสนใจของผู้เรียนอีกด้วย

หนังสืออ้างอิง

- Brown, D.P. *Auditing as the Primary Language Ability*. Ph.D. dissertation, Stanford University, 1954.
- Croft, Kenneth. *Readings on English as a Second Language*. Cambridge Massachusetts : Winthrop Publishers, Inc., 1972.
- Ludsteen, S.W. *Listening : Its Impact on Reading and the ther Language Arts*. Urbana, Illinois, NCTE/ERIC, 1971.
- Stack, Edward M. *The Language Laboratory and Modern Language Teaching*. London : Oxford University Press, 1971.